

Initiativets partiprogram

Fastställt i medlemsomröstning i augusti 2018

Inledning	2
1. En ny politisk kultur	4
1.1 Vi lever som vi lär	5
1.1.1 Lekregler	5
1.1.2 Insyn i processen	5
2. Välmående och hälsa	6
2.1 Ett samhälle som möjliggör hälsosamma beteenden	6
2.1.1 Skatteväxling för att minska ohälsosam livsstil och öka hälsofrämjande beteenden	6
2.1.2. Skapa städer som inbjuder till ökat cyklande	6
2.2. Sammanhållen, proaktiv vård för sköra äldre och multisjuka	7
2.2.1. Integrerade vårduppdrag med helhetsansvar	7
3. Planeten	10
3.1. Hållbar handel och konsumtion	10
3.1.2. Skatteväxling från arbete till varor	10
3.1.3. Vegetarisk mat som standard i alla offentliga miljöer inklusive skolor	10
3.2 Artrik och välmående natur	10
3.2.1. Minskat utsläpp till marina miljöer, i synnerhet Östersjön	11
3.2.2. Ett minskande fiske för välmående hav	11
3.2.3. Reglera lagar för skogsavverkning	11
3.3. Värdeskapande, hållbara och återuppbyggande offentliga investeringar	11
3.3.1. Ökade krav på hållbara investeringar av medborgarnas pensionskapital	12
3.3.2. Hållbarhet som beslutsgrund i offentliga beslut och upphandlingar	12
3.4. Radikal klimatomställning för våra barns skull	12
3.4.1 Investering och innovation inom transport-, industri- och energisektorerna	13
3.4.2. Satsningar på kollektivtrafik genom investering i utbyggnad	13
3.4.3 Utökning av biobränsleproduktion under ordnade former	13
4. Värdeskapande och engagemang	14
4.1.1 Ett experiment i syfte att testa införandet av basinkomst i Sverige	14
4.2 Nya tillväxtbegrepp	14
4.2.1. Företagsekonomi skall inkludera planetära och sociala värden (Mikroperspektiv)	15
4.2.2. Ekonomibegreppet utvecklas till att omfatta social och miljömässig hänsyn i hela utbildningssystemet	15
4.2.3. Samhällsekonomiska modeller som inkluderar planetära och sociala värden (Makroperspektiv)	16

Inledning

Det politiska dokument, som du är i färd med att läsa, är resultatet av ett mycket speciellt politiskt och demokratiskt experiment. Det har drivits av en vilja att skapa en mer inlyssnande politik i övertygelse om att fler vet mer.

I november förra året då vi för första gången presenterade Initiativet för allmänheten, gav vi varandra den politiska och organisatoriska utmaningen att formulera ett politiskt princip -och partiprogram, genom vad man kan beskriva som en öppen politisk process, open-source-process.

Med andra ord, bjöd vi in alla dem som hade tid och lust, att vara medskapare till Initiativet politiska program. Enda villkoret var att man var överens om partiets sex grundläggande värderingar och partiets politiska vision: välmående människor på en välmående planet.

Initiativets sex värderingar:

- Öppenhet
- Medkänsla
- Mod
- Optimism
- Medskapande
- Handlingskraft

En vision där vi har modet att föreställa oss en radikalt annan framtid, för Sverige, liksom för resten av världen. Mer än 450 personer accepterade denna inbjudan och har bidragit med konkreta förslag, kritiska frågor och nyfiken undran.

Det har de gjort genom att delta i de många politiska laboratorier och workshops, som genomfördes under våren 2018.

Dessa förslag har sedan vidareutvecklas av arbetscirkclar inom Initiativets sex politiska områden, Demokrati, Välmående och hälsa, Planeten, Lärande och utbildning, Värdeskapande och Engagemang samt Inkludering och Migration. Dessa cirkclar har motiverat hur målbilderna och förslagen ligger i linje med relevant forskning, med Initiativets värderingar och hur det bidrar till Välmående och Tillit. Välmående och Tillit är de två genomgripande värden som all Initiativets politik ska sträva till.

De utvecklade förslagen har sedan varit på rådgivningsprocess i Initiativets Facebookgrupp där de över 2 500 medlemmarna kunna kommentera målbilderna och förslagen. Efter redigering har omröstning skett bland Initiativets alla medlemmar. De målbilder som fått stöd av 80 % av medlemmar och de målbilder som fått stöd av 50 % är de du kan läsa nedan.

Förhoppningsvis kan de allra flesta av er som har deltagit i vårens laboratorier och workshops, känna igen er själva i dokumentet. Det är vår förhoppning, för vi har gjort allt för att skapa en stark gemensam politisk plattform.

Det är viktigt att betona att vi i detta politiska program endast tagit upp de tre politiska områdena Planeten, Välmående och Hälsa som hunnit bli färdiga med hela processen. De övriga områdenas målbilder och förslag är på gång men har ännu inte gått igenom hela processen. Initiativet har ett ständigt levande partiprogram som kommer att utvecklas utifrån den medskapande process varigenom politiken tas fram. Redan till hösten går vi vidare med nästa omgång av politiska workshops och därmed utformningen av ett antal nya politiska områden och teman.

Kärleksfulla hälsningar
Initiativet

1. En ny politisk kultur

På flera ställen i samhället, spirar konkreta lösningsförslag fram på tidens utmaningar. En nyorientering är på väg, och individer, föreningar, företag och organisationer uppvisar alltmer ett beundransvärt demokratiskt ansvar och ett folkligt engagemang.

En väl fungerande och dynamiska demokrati är beroende av människors engagemang och vilar på gemenskapen. Lyckligtvis har vi en politiskt aktiv befolkning. Valdeltagandet är stadigt högt i Sverige – både på nationell, landstings och kommunal nivå.

Även om valdeltagandet i Sverige generellt är mycket högt, finns det fortfarande uppenbara utmaningar i den nuvarande politiska kulturen. Befolkningens förtroende för de folkvalda är på en historiskt låg nivå, och aldrig har så få svenskar varit medlem i ett politiskt parti. Avståndet mellan riksdagen och befolkningen blir större och större.

Initiativet tror att detta är på grund av en politisk och medial kultur, där smutskastning, taktik och mediespinn tar för mycket utrymme.

Politikernas låga trovärdighet och mediernas tendens att beskriva politik som ett taktiskt spel bidrar till att förvärpa det politiska klimatet. Det skadar medborgarnas önskan att delta i politiken och kan i slutändan förstöra möjligheterna att lösa samhällets verkliga utmaningar.

Om vi skall kunna genomföra de åtgärder som behövs för att skapa en hållbar omställning, behöver vi befolkningens stöd och tro på, att deltagande i politiken gör nytta.

Vi vill ha en dynamisk och involverande politisk kultur i Sverige. En politisk kultur som kan bygga en demokratisk bro mellan medborgare och folkvalda. Vi vill att det ska vara attraktivt och möjligt att engagera sig i politiken, oavsett om man är akademiker eller hantverkare, och oavsett om du kan bidra med 8 minuter eller 8 timmar per dag. Vi vill att det ska vara uppenbart att det nyttar att vara aktiv medborgare och att vi alla genom engagemang kan var med till att skapa bättre lösningar för samhället.

Därför önskar Initiativet att främja en ny politisk kultur, som är mycket mer transparent, ärlig och lyhörd än den nuvarande. En kultur som det är trevligare för alla att delta i, även om man inte vill engagera sig i partipolitiskt arbete, och där medborgarna får vara med i diskussionerna och utvecklingen av politiken och inte bara veta resultaten.

Initiativet vill ha en politisk kultur där det finns utrymme för oenighet internt inom partierna, men också utrymme för samförstånd över partigränserna, och där de verkliga förhandlingarna och debatterna, som är nödvändiga för en väl fungerande demokrati, inte skett i kulisserna.

1.1 Vi lever som vi lär

I Initiativet börjar vi med oss själva, eftersom vi inser att alla förändringar kommer inifrån. Därför har Initiativet ställt upp ett antal obligatoriska kriterier för, hur vi vill arbeta och operera som ett politiskt parti.

1.1.1 Lekregler

Initiativets politiker kommer att diskutera utifrån Initiativets lekregler. Vi tror nämligen inte på att politikerna måste vara allvetande orakel, som inte kan erkänna att det är något de inte vet eller att politiker inte kan uppskatta ett bra argument, även om det kommer från en politisk motståndare.

Initiativets lekregler:

1. Vi är nyfikna, lyssnar för att förstå och möter människor där de är. Först när vi kan ställa oss i den andres skor kan vi kommunicera meningsfullt och konstruktivt.
2. Vi framhäver de värderingar som ligger bakom våra argument och fokuserar mer på *varför* än på *vad*.
3. Vi vågar erkänna när vi inte kan svara på en fråga, och erkänna när vi har fel.
4. Vi tar utgångspunkt i vetenskap, beprövad erfarenhet och kollektiv intelligens. Fler vet mer.
5. Vi fokuserar på grundorsaker och kommer inte med enkla lösningar på komplexa problem.
6. Vi tar tag i obekväma frågor, uppmuntrar konstruktiva konflikter⁵ och sticker hål på myter.
7. Vi har roligt tillsammans och firar både misslyckanden och framgång!

1.1.2 Insyn i processen

Initiativet kommer att gå in i de politiska förhandlingarna, med det tydliga målet att engagera medborgarna i hela processen och berätta hur alla förhandlingsresultaten uppnåtts. Initiativet kommer således alltid att berätta öppet om processen i de politiska förhandlingarna.

2. Välmående och hälsa

2.1 Ett samhälle som möjliggör hälsosamma beteenden

Samhället skall i ökad grad fungera hälsofrämjande och preventivt för olika typer av ohälsa. Detta genom att t ex göra det enklare att göra hälsosamma val, genom att skapa hälsofrämjande miljöer i alla delar av samhället, och genom ett ökat fokus på preventiva insatser.

Att förebygga ohälsa och främja välmående och hälsa leder till minskat lidande för individen, men är också fördelaktigt för samhället i stort, då det är mer kostsamt att behandla sjukdom och ohälsa än att arbeta preventivt.

2.1.1 Skatteväxling för att minska ohälsosam livsstil och öka hälsofrämjande beteenden

Redan idag beskattas ohälsosamma produkter, exempelvis alkohol och tobak. Vi vill använda skatten som styrmedel på fler produkter såsom socker, transfetter och produkter med hög salthalt. Skatten skall inte vara en viss procent av produktpriset, utan ett fast värde för en viss volym av den beskattade substansen. Skatten skall vara så hög att priset på dessa produkter ökar med 20%.

En skatteväxling ska göras genom att frukt och grönsaker subventioneras med 10-30%, samt att satsningar görs på preventiv hälsovård, och subventionering av fysisk aktivitet.

Förslaget i sin helhet och de skattenivåer som föreslås grundar sig på WHO:s rekommendationer, baserat på forskningen på området. Rekommendationerna finns att läsa här:

<http://www.who.int/en/news-room/detail/11-10-2016-who-urges-global-action-to-curtail-consumption-and-health-impacts-of-sugary-drinks>

Test i liten skala kan göras genom höjd skatt på vissa produkter för att se om det leder till minskad konsumtion, exempelvis genom att beskatta läsk och mäta försäljning före och efter införande.

2.1.2. Skapa städer som inbjuder till ökat cyklande

Syftet med detta förslag är att främja cyklande. Det kan ske på olika sätt, genom t ex bättre och fler cykelbanor i städerna, fler låncyklar/hyrcyklar, subventionering av cykelreparationer, samt ersättning för varje cyklad kilometer (se förslag om hälsosam skatteväxling angående var pengar kan tas ifrån). Vi bör titta på föregångsland inom detta, som exempelvis Nederländerna samt grunda oss i den aktuella forskningen för att hitta de åtgärder som ger bäst utdelning för lägst kostnad.

Detta förslag kommer att kunna lösa utmaningen att människor blir allt mer stillasittande, och även minska alla de problem som biltrafiken för med sig.

För att inte riskera människors välmående genom t ex en ökning av cykelolyckor behöver cykelsäkerheten ökas genom smarta trafiklösningar. Ett ökat cyklande skulle annars kunna leda till fler cykelolyckor.

Testa åtgärderna genomgripande i en mindre stad, där alla beskrivna åtgärder sätts in. Mät cykel och biltrafik genom t ex rörelsedetektorer eller kameror. Jämför trafiken före och efter. Målet är en minskad biltrafik och ökad cykeltrafik. Statistik behöver också föras över antal olyckor inom respektive trafikkategori.

2.2. Sammanhållen, proaktiv vård för sköra äldre och multisjuka

En av hälso- och sjukvårdens största utmaningar är att erbjuda en sammanhållen proaktiv vård för de som behöver den mest, framförallt sköra äldre och multisjuka.

Den första utmaningen är att vården är alltför fragmenterad idag. Patienter upplever inte vården som en enhetlig sammanhållen funktion av samarbetande vårdaktörer utan snarare som en arkipelag där vårdaktörerna är isolerade öar mellan vilka patienterna och deras anhöriga själva tvingas navigera efter bästa förmåga. Vårdaktörer utför utmärkta punktinsatser vid varje enskild vårdkontakt men kommunikationen och samarbetet mellan dem fungerar inte tillräckligt. Överlämningarna mellan vårdgivare är bristfälliga vilket leder till frustration för alla parter, sämre vårdkvalitet och onödigt resursförbrukning. Ingen vårdgivare tar ett övergripande ansvar för patientens välmående eftersom deras uppdrag och incitament inte är formade för detta.

Den andra utmaningen är att vården för alla patienter (inte bara sköra äldre och multisjuka) är alltför reaktiv. Vårdens resurser läggs i överväldigande utsträckning på behandling i sent skede vid sjukhus snarare än på hälsofrämjande/förebyggande vård och vård i tidigt skede. Vården väntar i praktiken på att patienterna skall bli så sjuka att de söker upp vården istället för att söka upp patienterna och hjälpa dem att hålla sig friska.

Målbilden är därför att alla patienter - och särskilt de sköra äldre och multisjuka som har störst vårdbehov - får en sammanhållen vård där patienternas olika vårdkontakter är del av en sammanhållen vårdplan utförd av rätt vårdgivare vid rätt tillfälle. Vårdgivarna delar samma patientinformation och har kontakt sinsemellan för att säkerställa rätt helhetsvård för patienten. En större andel av vårdens resurser går till prevention, vårdinsatser i ett tidigt skede av patientens sjukdom och stöd till patienten att själv ta hand om sin vård vilket sparar lidande och resurser.

2.2.1. Integrerade vårduppdrag med helhetsansvar

Skapa helhetsansvariga vårdgivare för alla invånare, i synnerhet för äldre, sköra och multisjuka - inkluderande förebyggande och behandlande hälsovård på alla vårdnivåer (specialist- och primärvård). Detta i definierade geografiska regioner om 300 000-500 000

invånare. Vårdgivaren får en fast ersättning per kapita som skall täcka hela kostnadsansvaret för sjukvård och sjukskrivning för dessa patienter. Vårdgivare får sedan i sin tur bestämma vilken vård den erbjuder vården i egen regi eller handlar upp av andra leverantörer. Beställare handlar upp helhetsuppdragen som långa uppdrag (tex 10-år). Både landstingsdrivna och privata vårdaktörer får möjlighet att delta i upphandlingarna på lika villkor. Beställare fokuserar sedan på mätning av hälsoutfall och tillgänglighet för patienterna.

Vad förslaget skall leda till: Vårdgivaren får ett helhetsansvaret för både långsiktiga kostnader och hälsoutfall och får därför ett incitament att skapa goda hälsoutfall med de resurser som finns tillgängliga. Vårdgivaren kan som övergripande ansvarig hålla ihop vården mellan olika vårdaktörer och införa processer och system som möjliggör för vårdgivare att kommunicera sinsemellan och med patienterna på ett effektivt sätt. Detta kortar vårdprocesserna och resulterar i bättre hälsoutfall och minskade kostnader. Vårdgivaren får också ett ökat incitament att arbeta hälsofrämjande och förebyggande med patienterna. I ju tidigare skede stödet till patienten kommer desto bättre blir utfallen och desto lägre blir kostnaderna på längre sikt. Se exempel på evidens om detta från test av liknande modell i Valencia nedan

Utmaningar som löses: Förslaget adresserar två utmaningar i vården idag: fragmentering och reaktivitet.

Den första utmaningen är att vården är alltför fragmenterad idag. Patienter upplever inte vården som en enhetlig sammanhållen funktion av samarbetande vårdaktörer utan snarare som en arkipelag där vårdaktörerna är isolerade öar mellan vilka patienterna och deras anhöriga själva tvingas navigera efter bästa förmåga. Vårdaktörer utför utmärkta punktinsatser vid varje enskild vårdkontakt men kommunikationen och samarbetet mellan dem fungerar inte tillräckligt. Överlämningarna mellan vårdgivare är bristfälliga vilket leder till frustration för alla parter, sämre vårdkvalitet och onödigt resursförbrukning. Ingen vårdgivare tar ett övergripande ansvar för patientens välmående eftersom deras uppdrag och incitament inte är formade för detta. Genom utformningen av uppdraget som ett långsiktigt helhetsuppdrag får vårdgivaren som vinner det möjlighet och incitament att skapa en sammanhållen vård.

Den andra utmaningen är att vården för alla patienter (inte bara sköra äldre och multisjuka) är alltför reaktiv. Vårdens resurser läggs i överväldigande utsträckning på behandling i sent skede vid sjukhus snarare än på hälsofrämjande/förebyggande vård och vård i tidigt skede. Vården väntar i praktiken på att patienterna skall bli så sjuka att de söker upp vården istället för att söka upp patienterna och hjälpa dem att hålla sig friska. Genom utformningen av uppdraget som ett långsiktigt helhetsuppdrag får vårdgivaren som vinner det möjlighet och incitament att erbjuda vården proaktivt eftersom det leder till lägre kostnader och bättre hälsoutfall över tid.

Modellen skulle kunna testas i 2-3 områden nationellt, idealiskt 1 område vardera i de tre största landstingen, Stockholm, Skåne och Västra Götaland för att få en bredd av exempel. Testet skulle utgå ifrån liknande modell som exemplet i Valencia förutom att fokus är på de

som är sköra äldre och multisjuka snarare än hela populationen som i Valencia. Efter 3-4 utvärdering av effekt på hälsoutfall, tillgänglighet och kostnader så skulle modellen om den fungerar kunna implementeras i andra områden och landsting.

3. Planeten

3.1. Hållbar handel och konsumtion

Samhället skulle snabbt bli hållbarare om vi fattade hållbara köpbeslut, såväl privatkonsumenter som inom näringslivet och i den offentliga sektorn. Alltför ofta prioriteras kortsiktigt lägsta pris framför de mer hållbara alternativen. Vi vill skapa starkare incitament såväl privat som inom näringsliv och offentlig sektor att fatta hållbara beslut. Denna målbild omfattar privatkonsumtion och näringslivets inköp och handel, samt offentlig upphandling.

3.1.2. Skatteväxling från arbete till varor

Samhället förbrukar för mycket av ändliga resurser, samtidigt som arbetstillfällena försvinner. En skatteväxling varigenom skatten på arbete minskar och skatten på råvaruförbrukning ökar ändrar prisbilden på marknaden, varigenom den negativa resursförbrukningen i samhället kan minska samtidigt som fler arbetstillfällen skapas. Detta sker genom att det blir ekonomiskt fördelaktigt att reparera produkter istället för att köpa nya. Likaså blir det fördelaktigare med affärsmodeller som ger produkter ett högre utnyttjande och längre livslängd (till exempel genom cirkulär ekonomi eller delningsekonomi).

3.1.3. Vegetarisk mat som standard i alla offentliga miljöer inklusive skolor

Vår mat är en av de allra största påverkansfaktorerna på klimat, landanvändning och antibiotikaresistens. Vegetarisk mat påverkar långt mindre än kött. Olika sorters kött påverkar olika mycket. Dessutom visar alltmer forskning på de negativa hälsokonsekvenserna av ett överintag av i synnerhet rött kött. Vi vill att vegetariskt skall vara basen i den kost som erbjuds i alla offentliga miljöer, inklusive skolan. Det kan innebära att man bara erbjuder vegetariskt vissa dagar i veckan. Förslaget implementeras genom en gradvis övergång till vegetarisk mat. På så sätt får köken tid att ställa om och utforska och utveckla nya recept. Vegetariska alternativ ska ses som förstahandsvalet vid t.ex. diverse sammankomster finansierade av offentliga medel.

3.2 Artrik och välmående natur

Biologisk mångfald är inte bara grunden för att vi skall kunna njuta av vår fantastiska natur i Sverige. Frågan är mycket större än så. Forskarna pekar ut den pågående artdöden som ett hot mot samhället som kan vara värre än klimathotet, fast det talas mycket mindre om det. Bin försvinner vilket gör att blommor inte pollineras och vi inte får någon frukt. När insekterna försvinner, försvinner även fåglarna, och så vidare. Artdöden beror framförallt på användningen av pesticider i jordbruket; storskaliga monokulturer i jord och skogsbruk som motverkar artrikedomen; Överuttag av hotade arter i fisket såväl som i jakt. När arter försvinner

riskerar hela ekosystem att kollapsa. Vi menar att vi måste bibehålla en hälsosam biologisk mångfald för en välmående natur, och att industrins brukande av naturen och avfall/utsläpp till vatten/luft/mark måste anpassas därefter.

3.2.1. Minskat utsläpp till marina miljöer, i synnerhet Östersjön

Östersjön är ett extremt känsligt innanhav på grund av sina speciella förutsättningar med bräckvatten och speciella arter. Det är ett av världens sjukaste hav, sett till syrehalter och fisktillväxt. Vi förespråkar internationellt samarbete för kraftigt minskad belastning av Östersjön så att den kan återhämta sig.

3.2.2. Ett minskande fiske för välmående hav

Det internationella fisket behöver regleras hårdare. Överuttag av fisk riskerar att kollapsa ekosystemen i havet och att återställa balansen tar allt längre tid. Det finns inget alternativ till att minska antalet fiskare, antalet fiskebåtar och användningen av redskap som förstör havet, som bottentrålning.

3.2.3. Reglera lagar för skogsavverkning

Utmaningen är den negativa påverkan på artrikedom som följer av ett skogsbruk som inte tillräckligt systematiskt inkluderar biologisk mångfald som målbild. Råvaruperspektiv behöver balanseras mot biologisk mångfald bättre än idag. Utmaningen kommer dessutom att öka i och med ett ökande intresse för biobränsleuttag som lösning vid omställningen från fossila bränslen.

3.3. Värdeskapande, hållbara och återuppbyggande offentliga investeringar

Initiativet vill att investeringar används som en drivkraft i övergången till hållbara och livskraftiga samhällen. Sociala- och ekologiska värden prioriteras upp i investeringsbeslut. Hållbarhet är ett steg på vägen men idag handlar hållbarhetsperspektivet ofta om att begränsa skadeverkningar. Den inriktningen är svår för människor att relatera till och ger bilden av att en hållbar planet är något som kostar extra. Vi vill vända på perspektiven! Vi vill lägga grunden till ett investeringsperspektiv som fokuserar på återuppbyggnad av livskraftiga miljöer. Det är vad vi menar med värdeskapande!

Offentliga investeringar omsätter stora belopp varje år. Det är en enorm drivkraft för företagande som kan användas för att premiera värdeskapande investeringar. Naturmiljöer är centrala för vårt välbefinnande och tillhandahåller dessutom många samhällskritiska funktioner som pollinering, rent vatten och ren luft. Vi behöver växla fokus från uppoffring till möjligheter i att investera i natur och människor. Samhällsekonomiska beräkningsmodeller stöps om för att internalisera planetära, psykologiska och sociala och perspektiv istället för att externalisera. En välmående planet är en förutsättning för välmående människor.

3.3.1. Ökade krav på hållbara investeringar av medborgarnas pensionskapital

Våra pensionspengar är kanske de mest långsiktiga investeringarna vi har. Därför är det extra viktigt att de investeras i sådant som vi vill se mer av i framtiden.

De allmänna pensionsfonderna binder ett stort kapital. Det finns därför en reell makt att använda pengarna för att främja den utveckling vi vill se i världen. Investerare som går ut med uppmaningar eller ultimatum om hållbarhet får ofta stort genomslag, bolagsstyrelser lyssnar och andra investerare följer efter. Den makten kräver ett stort ansvar som vi vill att de allmänna pensionsfonderna tar från och med nu. Stora kapitalflöden går ofta till ohållbara ändamål. Det vill vi ändra på.

3.3.2. Hållbarhet som beslutsgrund i offentliga beslut och upphandlingar

Stora kapitalflöden går ofta till ohållbara ändamål. Det vill vi ändra på! Verkligt värdeskapande handlar om tillväxt i flera dimensioner, däribland tillväxt i välmående hos människor och planet. Ekonomiska modeller som ligger till grund för offentliga beslut och upphandlingar måste bli bättre på att värdera de värden vi faktiskt eftersträvar. Den konventionella definitionen av värdeskapande handlar ofta om faktorer som är kopplade till pengar utan hänsyn tagen till mänskliga eller planetära värden.

Upphandlingsformer där sociala och ekologiska aspekter värderas finns redan idag, men den används sällan fullt ut på grund av formella och informella hinder. Ibland handlar det om brist på kunskap. Ibland finns det sociala och kulturella barriärer som hindrar människor att ta den tid som krävs för att upphandla hållbart. Ibland saknas det lagstöd som krävs för att upphandla hållbart. Det måste bli lättare att investera i människor och natur.

3.4. Radikal klimatomställning för våra barns skull

Klimatet är en av vår tids ödesfrågor. Lyckligtvis enades världens länder om tvågradersmålet i Paris 2015. För att nå upp till målet kommer vi att behöva en radikal omställning! Tyvärr är det få länder som visar ledarskap, vi vill att Sverige ska leva upp till sitt åtagande och agera föregångsland.

Genom att agera förebild kommer Sverige att gynna kommande generationer, men också stärka industrins position. Det finns inget alternativ till en radikal global klimatomställning, marknader för nya teknologiska och sociala innovationer kommer därför att behöva växa fram. Den som har gått före i omställningen har också en bra position på framtidens marknader. Erfarenhet visar att den inställningen har gynnat Sverige historiskt.

Den aktiva klimatpolitiken omfattar omställning till förnybar energiproduktion, radikalt ökad energieffektivitet, samt transportsektorns omställning till att bli fossilfri.

3.4.1 Investering och innovation inom transport-, industri- och energisektorerna

Mer pengar till forskning på alternativ till fossila bränslen samt mer anslag till entreprenörer som har innovativa lösningar på klimatproblemen. Det finns en uppskalningsproblematik med dyr teknik. Brist på investeringar kan förhindra kommersialisering. Kommersialiseringen sänker över tid kostnaderna vilket gör den nya tekniken konkurrenskraftig. Investeringssöd behövs alltså i början av teknikens livscykel, till exempel i pilotanläggningar.

Exempelvis offshore-vindkraft behöver komma ned i pris och kräver initiala investeringar.

3.4.2. Satsningar på kollektivtrafik genom investering i utbyggnad

Utökad och snabbare tågtrafik, buss, bättre cykelbanor. Allt för att ge rimligare konkurrens med bil och flyg som lever med stora subventioner ur ett livscykelperspektiv.

Utmaningen är att sänka trösklarna till kollektivtrafik så att de kollektiva och klimatsmarta lösningarna kan locka alla. För detta krävs arbete med tillgänglighet (skala), tillgänglighet (kvalitet), pris, samordning, m fl faktorer.

3.4.3 Utökning av biobränsleproduktion under ordnade former

Biobränslen har en stor potential att ersätta fossila bränslen både i tillverkningsindustrin och transportsektorn. För att detta ska gå krävs en genomtänkt produktion som inte skapar en osund konkurrens med matproduktionen och med annan råvaruproduktion utan istället gynnar en hälsosam balans där landareal kan utnyttjas på bästa sätt. Produktionen kan gynnas genom reglering av fossila bränslen och subvention av biobränslen. En utökning av nuvarande system. Dock skall man eftersträva teknikneutralitet i meningen att inte gynna vissa biobränslen framför andra.

4. Värdeskapande och engagemang

4.1.1 Ett experiment i syfte att testa införandet av basinkomst i Sverige

I flertalet labb inom olika cirklar har förslaget om basinkomst dykt upp som svar på att öka människors välmående hälsa, minska de negativa effekterna av bortautomatiserade arbetstillfällen eller som möjlighet för att öka entreprenörskap.

Ett huvudhinder i labben har varit rent kommunikativt där olika individer haft olika definitioner, men i det tilltänkta experimentet tillämpas definitionen från basicincome.org. "A basic income is a periodic cash payment unconditionally delivered to all on an individual basis, without means-test or work requirement." <http://basicincome.org/basic-income/>

Konkret innebär förslaget att Initiativet förespråkar ett experiment kring basinkomst i Sverige där 10 000 slumpvist utvalda medborgare, under 2 års tid får samma summa utdelat till deras bankkonton (eller kontant i de fall de inte har bankkonton) utan krav på motprestation. Syftet med experimentet är att se hur dessa människors liv påverkas utifrån ett antal förutbestämda parametrar.

Urvalet är något stratifierat på baserat på procentuell andel av befolkningen folkbokförda i olika län för att undvika att alltför stor andel av de utvalda återfinns i storstäder. Andra parametrar såsom inkomst, förmögenhet, kön etc. är irrelevanta för urvalet.

Under experimentets gång intervjuas deltagarna var 6e månad i uppföljningssyfte. Vilka parametrar som skall mätas bör diskuteras närmare men det är viktigt att ha ett antal tydliga KPI:er som är kopplade till de förväntade effekterna inom välmående & hälsa, arbete och entreprenörskap.

4.2 Nya tillväxtbegrepp

Historiskt har BNP-tillväxt på en makroekonomisk nivå korrelerat med ökat välstånd i termer av minskad barnadödlighet, ökad medellivslängd, ökad läsförståelse etc.

I utvecklade ekonomier såsom Sverige har den korrelationen för länge sedan upphört och istället har vi en korrelation mellan BNP-tillväxt och utarmning av naturresurser, minskad biologisk mångfald och försämrade förutsättningar för ett gott liv.

BNP som mått är dock fortsatt relevant då det hjälper till att fördela resurser och se effekter i termer av produktivitet. Samtidigt behöver andra välstånd- och välfärdsåtgärder lyftas fram där modeller för att koppla politiska förslag till dessa mått är nödvändigt för deras genomslagskraft och användbarhet.

Under 2017 kompletterade regeringen BNP med nya mått på välbefinnande¹. De 15 måtten ska mäta både ekonomiska, miljömässiga och sociala utveckling. Det är en bra start, men de ekonomiska modeller som styr finanspolitiken överordnar ofta tillväxt i BNP. Modellerna har utvecklats för ett industrisamhälle i efterkrigstid där det var viktigt att alla arbetade för att återuppbygga länder och höja den materiella standarden.

Idag har vi en annan situation materiellt, industriellt, kunskapsmässigt och teknologiskt. Det är ett bra tillfälle att börja rita om den ekonomiska kartan.

4.2.1. Företagsekonomi skall inkludera planetära och sociala värden (Mikroperspektiv)

Vi vill att de planetära och sociala aspekterna får en starkare ställning inom företagsekonomi. Genom att värdera de sociala och planetära aspekterna med samma allvar som pengar på både mikro- och makronivå kan företagsvärlden fördjupa sitt värdeskapande. Nya affärsmodeller som bygger värde i flera dimensioner kan börja byggas upp. När de planetära och sociala värdena integreras i företagets räkenskaper är det lättare för både finansiärer, anställda, företagsledning, offentliga beställare och privata konsumenter att förstå och jämföra sin påverkan.

Det vi mäter och följer upp sätter normen för vad som anses viktigt. Förslagen ska ge en större tyngd till dessa viktiga frågor för företagen, internt och externt, beteendevetenskapen visar att det är en viktig komponent för att möjliggöra förflyttning.

4.2.2. Ekonomibegreppet utvecklas till att omfatta social och miljömässig hänsyn i hela utbildningssystemet

Idag används begreppet ekonomi främst för att beskriva de pengar vi använder i vissa av våra mellanmänniska relationer. Ekonomi betyder egentligen hushållande med begränsade resurser, vi vill utöka begreppet till att inkludera våra begränsade planetära och mänskliga resurser.

Normen för hur vi värderar pengar, miljö och sociala aspekter börjar byggas redan i skolan. Det kommer senare att spela stor roll i politiska samtal, vi måste visa tydligt att vi värderar människor och miljö. Det är en förutsättning för att kunna bygga upp bättre samhällsekonomiska modeller. En bra utgångspunkt för samtal om hållbarhet i ekonomiska system.

I ett första steg testas förslaget genom att utvalda universitet som bedriver forskning inom beteendekonomi får i uppdrag att ge kurser och program.

¹ <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/nya-matt-pa-valstand/>

4.2.3. Samhällsekonomiska modeller som inkluderar planetära och sociala värden (Makroperspektiv)

Vi vill att framgång för länder, samhällen, företag och individer definieras med planetära och sociala aspekter. Det finns redan andra mått på framgång än BNP i nationalräkenskaperna, måtten blir meningsfulla först när vi börjar agera på dem. Vi vill att de planetära och sociala aspekterna integreras grundligt i samhällsekonomiska modeller och på så sätt utökar vår förståelse för begreppet ekonomi. Ekonomi handlar om hushållande med begränsade resurser. Idag används begreppet främst för att beskriva de pengar vi använder i vissa av våra mellanmännsliga relationer. Vi vill utöka begreppet till att inkludera våra begränsade planetära och mänskliga resurser.

Hållbarhet förknippas idag ofta med att minska den skada vi gör. Det är del av en berättelse där människan förstör för sig själva och andra. Skador på människor och natur representeras av "externaliteter" i samhällsekonomiska modeller idag. Många har svårt att känna engagemang för den berättelsen. Vi vill skapa en mer optimistisk berättelse där människan bygger något som är bra.

Det är svårt att som privatperson gå i "rätt" riktning när vårt ekonomiska maskineri drar oss åt andra håll. Det här förslaget kan ge hjälpa oss att ändra riktning till en mer verkligt värdeskapande ekonomi.

Detta förslag kan i ett första steg testas genom att olika samhällsekonomiska modeller används som beslutsunderlag i planprocesser för hållbara stadsdelar eller vid beslut om mindre infrastruktursatsningar. Dessutom genom att ge stöd forskning inom inom framtidens samhällsekonomiska modeller.